Ljubljana, 13. november 2026

Ministrstvo za kulturo
Maistrova 10
1000 Ljubljana

Poziv Ministrstvu za kulturo: rezidence naj ostanejo dostopne vsem

Ministrstvo za kulturo je 5. novembra 2026 objavilo nov razpis za umetniške rezidence v Berlinu, Londonu, New Yorku in na Dunaju. Istega dne je ministrica s sklepom ustavila postopek prvotnega razpisa za leto 2027, ki je bil objavljen 25. maja letos. Nanj je prispelo 113 vlog, izdana pa ni bila nobena odločba. Od izteka prijavnega roka 29. junija do ustavitve postopka je tako iz do takrat nepojasnjenega razloga minilo več kot štiri mesece. Časovnica in utemeljitev ustavitve prvotnega postopka ter objave novega razpisa po našem mnenju kažeta, da najmanj v primeru tega razpisa pri zaustavitvi postopkov ni šlo za pomanjkanje sredstev, ki bi bilo odvisno od rebalansa proračuna, temveč prednostno in predvsem za temeljno vrednostno reorientacijo usmeritev pri podpori mednarodni mobilnosti v kulturi.

Ocenjujemo namreč, da je novi razpis za ustvarjalke in ustvarjalce ter kulturne delavce in delavke, predvsem tiste, ki v polju delujejo samostojno, ter tiste, ki so na začetku svoje ustvarjalne poti ali v tujino ne odhajajo, da bi sodelovali s partnerji ali institucijami, bistveno slabši od prvotnega oziroma jih mestoma celo navkljub deklariranemu namenu rezidenc izloča. Rezidence, ki sicer formalno ostajajo, bodo tako kljub napovedani večji dostopnosti in jasnejšim merilom, ki ju ministrstvo navaja v sklepu o ustavitvi, dosegljive in s tem bolj dostopne predvsem tistim, ki si jih tudi sicer lahko in lažje privoščijo, ter manj dosegljive ali celo nedostopne tistim, za spodbujanje samozaposlovanja katerih je ministrstvo pristojno, pa tudi tistim, katerih ustvarjalnosti naj bi bil zadevni razpis še naprej namenjen.

Novi razpis namreč močno otežuje dostop do rezidenc ustvarjalkam in ustvarjalcem, ki težje sami krijejo stroške, ter samostojnim delavkam in delavcem v kulturi, ki izgubljajo pet točk za vpis v razvid. Pogoj vnaprej potrjenega sodelovanja iz vsebinske presoje izloča tudi projekte, zasnovane kot samostojno ustvarjalno ali raziskovalno delo, in projekte, pri katerih naj bi se stiki vzpostavili šele med samo rezidenco.

Z razpisom JPR-REZ-2027-P (v nadaljevanju ponovljeni razpis) namreč ministrstvo prvikrat po razpisu za leto 2024, ko je bilo v okviru razpisa pavšalno nadomestilo lahko namenjeno tudi kritju bivalnih in projektnih stroškov, stanje vrača nazaj k ureditvi do leta 2023, ko je bil pavšal lahko namenjen izključno potnim stroškom. To je, kot si lahko zamišljamo, verjetno tudi deklarirani razlog za zmanjševanje pavšalnega nadomestila za približno polovico. Prvotni razpis

je za Berlin in London namreč predvideval 600 evrov pavšala, ponovljeni pa le še do 300 evrov. Za Dunaj se pavšal znižuje s 300 na največ 150 evrov, za posameznika v New Yorku pa z 1.200 na največ 700 evrov. Prvotni razpis je za skupinsko bivanje v New Yorku določal 1.000 evrov neto na osebo. Ponovljeni razpis posebnega zneska za skupinsko bivanje ne določa. V tem smislu gre za korak nazaj, saj je bil pavšal za bivanje uveden z razlogom povečanja dostopnosti do rezidenc.

In vendar že osnovna preiskava pokaže, da novi pavšali lahko ne zadoščajo niti za kritje prevoza. Povratni let iz Ljubljane v Berlin lahko stane okoli 355 evrov, kar presega pavšal do 300 evrov. V Londonu po nakupu mesečne vozovnice za coni 1 in 2 od največ 300 evrov ostane približno 95 evrov za povratno pot in prevoz z letališča. Redna povratna vozovnica za vlak na Dunaj stane 177,40 evra ob pavšalu do 150 evrov. Za New York po ugodnem povratnem letu za okoli 635 evrov do zgornje meje 700 evrov ostane približno 65 evrov za letališki prevoz in morebitno oddano prtljago. Že pri osnovni poti je treba računati na prevoz oblačil za večtedensko bivanje, pri nekaterih projektih pa tudi delovnih pripomočkov in materiala. Opozorimo, to so samo stroški prevoza, ki jim je treba prišteti še prehrano in stroške ustvarjanja. Vse to mora rezident v še večji meri zdaj kriti sam. Ob upoštevanju slovenske inflacije od junija 2023 do oktobra 2026 pa so novi najvišji zneski realno približno 53 odstotkov nižji od pavšalov iz razpisa za leto 2024 za Berlin, London in Dunaj ter 46 odstotkov nižji za posameznika v New Yorku.

Sočasno želimo opozoriti ministrstvo, da čeravno razpis zdaj v drugi točki, ki opredeljuje financiranje, pavšal omejuje na pot, v dvanajsti, ki opredeljuje načinu izplačila, še naprej navaja stroške bivanja in projekta. Merila, ki zdaj izrazito manjšajo dostopnost rezidenc za tiste, ki si težje privoščijo kritje povečanih stroškov, kot jih določa razpis, s tem hkrati postajajo po naši oceni v tem delu manj jasna, lahko tudi zavajajoča za upravičence. Zato ministrstvo pozivamo, naj določbi uskladi in jasno navede, kateri stroški so upravičeni.

V razpisni dokumentaciji tudi ni več zapisano, da se za razpis okvirno namenja 100.000 evrov, kar je glede na razpoložljivost sredstev in kakovost prijav že omogočalo tako zmanjšanje kot povečanje tega zneska, ampak je ministrstvo dikcijo spremenilo v »do 100.000 evrov«, torej dodatno ekspliciralo, da te višine ne namerava preseči in lahko razdeli tudi manj sredstev. Ker ta znesek že tradicionalno vključuje tudi stroške rezidenčnih stanovanj, ministrstvo pozivamo, naj objavi tudi, koliko sredstev bo dejansko namenilo za pavšale izbranih ustvarjalk in ustvarjalcev.

Ponovljeni razpis pri tem ne prinaša več petih dodatnih točk za ustvarjalce, vpisane v razvid samostojnih delavcev v kulturi, s čimer se ukinja dolgoletno merilo, ki je skozi raznovrstna vodstva ministrstva večalo dostopnost do rezidenc prav za skupino ljudi, ki jim je v krovni zakonodaji priznan poseben status, iz katerega izhajajo pravice in posebna skrb za samozaposlovanje. Prav samostojne delavce v kulturi je še nedavno aktualno vodstvo ministrstva pravilno prepoznalo kot najranljivejše, zato odločitev preseneča in ji nasprotujemo. Z razpisom se namreč relativno izboljšuje položaj prijaviteljev brez vpisa v razvid, kamor lahko sodijo zaposleni v javnih in zasebnih zavodih ali NVO, pa tudi neodvisni ustvarjalci brez statusa. Vsekakor se strinjamo, da je

pomembno, da o podpori odločata prvenstveno vsebina in kakovost projekta in razpis ostaja dostopen za vse opredeljene skupine, a vztrajamo, da mora biti kakovostni projekt samostojnega delavca v kulturi, sploh v kontekstu zamejenih sredstev, obravnavan prednostno. Zavzemamo se za vrnitev petih točk. Navsezadnje gre za ustvarjalke in ustvarjalce, ki so del najbolj prekarne in ranljive skupine delavcev v kulturi, ki zaradi umanjkanja institucionalne podpore težje organizirajo in financirajo mednarodno mobilnost, med bivanjem na rezidenci pa lahko izgubijo tudi del drugih prihodkov. Priložnost, da dejavnost širijo v mednarodnem prostoru, je lahko izrazitega pomena za nadaljnji razvoj samostojne in uspešne kariere. Odstranitev merila, s katerim je razpis posebej upošteval samostojne delavke in delavce, lahko skupaj z nižjim pavšalom še dodatno zapira dostop do mednarodnih rezidenc za to skupino ljudi, ki je državi jasno izkazala profesionalno delovanje na svojem področju.

Po prvotnem razpisu je uradno dokazilo o sodelovanju s kulturno oziroma umetniško ustanovo ali s strokovnimi sodelavci v izbranem terminu in kraju rezidence prinašalo pet dodatnih točk. Ponovljeni razpis pa vnaprej potrjeno sodelovanje določa kot poseben pogoj. Vloga, ki tega pogoja ne izpolnjuje, se zavrže pred vsebinskim ocenjevanjem. Vendar ministrstvo želimo opozoriti, da je vnaprejšnja potrditev smiselna, kadar sta izvedba projekta in doseganje ciljev odvisna od partnerja. Opozoriti želimo, da so med cilji razpisa tudi krepitev umetniške ustvarjalnosti, izmenjava znanja in praks ter večja mednarodna prepoznavnost. K tem ciljem lahko prispeva tudi ustvarjalka, ki v času rezidence samostojno razvija novo delo, samostojno raziskuje arhivsko gradivo ali spoznava lokalno umetniško okolje. Pri nekaterih projektih se bodo strokovni stiki in sodelovanja razvili prav zaradi dela, opravljenega med rezidenco. Splošni pogoj vnaprejšnje potrditve zato izloči tudi dobro zasnovane projekte, pri katerih bi se sodelovanje vzpostavilo šele med rezidenco ali ga projekt za izvedbo ne potrebuje, je pa odhod v tujino in s tem rezidenca za projekt bistvena. Ta pogoj posebej prizadene, celo izloča ustvarjalke in ustvarjalce, ki prvič vstopajo v določeno mednarodno okolje, tudi če so na svojem področju že uveljavljeni. Ministrstvo pozivamo, naj potrjeno sodelovanje znova obravnava v okviru ocenjevanja projekta. Prvenstveno pa naj komisija presoja, zakaj je za projekt pomembno delo prav v izbranem mestu, kako izvedljiv je delovni načrt in kakšne možnosti rezidenca odpira za ustvarjanje, raziskovanje ali razvoj novih ali že vzpostavljenih strokovnih stikov.

Prvotni razpis je med razpisna področja uvrščal tudi kritiko umetnosti ter refleksijo kulture in družbe, ponovljeni razpis pa teh področij ne vključuje več. Smiselnega razloga, zakaj po dolgih letih ta področja v času, ko gre posebno pozornost še vedno namenjati prav vrednotenju kulture in umetnosti ter premišljevanju kulture in družbe, ni predmet razpisa, si ne moremo zamisiti, saj je na primer področje kritike in evalvacije umetniških del bistven razvojni element kulturno-umetniške produkcije, ki ga vpetost v mednarodne kritiške tokove lahko še okrepi. Ob tem poklic kritika oziroma recenzenta v Prilogi II Uredbe o samozaposlenih v kulturi ostaja uvrščen med deficitarne poklice na vseh področjih kulture. Glede na to, da je bil razpis ponovljen z obrazložitvijo,

da bo novi izboljšal dostopnost kulture[1], se upravičeno sprašujemo, kako bo dostopnost izboljšana s krčenjem umetniških področij, ki so bila vključena že v razpis za leto 2022, pripravljen pod vodstvom dr. Vaska Simonitija[2]. Ponovljeni razpis dodaja nova področja: arhiv, plesno umetnost in kulturno dediščino, kar pozdravljamo. Obenem bi bilo smiselno odpreti jasno pot do prijave tudi projektom s področja slovenskega jezika, denimo razvoju večjezičnih ali jezikovno dostopnih razstavnih besedil, ter lastnim projektom delavk in delavcev v podpornih poklicih, denimo razvoju tehničnih rešitev za dostopnejše predstave. Ministrstvo naj pojasni tudi, kam se lahko prijavijo transdisciplinarni in čezsektorski projekti, denimo umetniške prakse na presečišču kulture in zdravja.

V društvu ocenjujemo, da novi razpis samostojnim delavcem v kulturi otežuje dostop do umetniških rezidenc, da nepremišljeno izključuje ali ne vključuje področja, npr. kritike in kulturne refleksije in da po nepotrebnem za približno polovico znižuje pavšalna sredstva za rezidence. Nižji pavšali in zahteva po vnaprej potrjenem sodelovanju dajejo prednost tistim, ki že delujejo z institucionalno zaslombo in v teh okvirih, lažje sami krijejo večji del stroškov in pravočasno pridobijo potrditev sodelovanja v tujini. Želeli bi razumeti, zakaj ministrstvo pod vodstvom, ki se je v preteklosti zavzemalo proti privilegijem v kulturi, z novimi pogoji daje prednost prav tistim, ki jim je mednarodno ustvarjanje že lažje dostopno in ki lahko zaradi institucionalne podpore ali lastnih sredstev lažje krijejo stroške ter si vnaprej zagotovijo sodelovanje v tujini.

Ministrstvo za kulturo pozivamo, naj preveri pravne možnosti za nadaljevanje prvotnega razpisa in, če je nadaljevanje mogoče, izbor zaključi na podlagi že oddanih vlog. Če nadaljevanje ni mogoče, naj ponovljeni razpis spremeni pred iztekom prijavnega roka.

1. Pavšal naj se vrne na prvotne zneske – 600 evrov za Berlin in London, 300 evrov za Dunaj ter 1.200 evrov za posameznika oziroma 1.000 evrov na osebo pri skupinskem bivanju v New Yorku. Znova naj krije stroške poti, bivanja in projekta. Ministrstvo naj uskladi določbe o upravičenih stroških in izplačilu, pojasni, kako se upoštevata mestni prevoz in nujna prtljaga, ter objavi, koliko sredstev bo namenilo pavšalom.

2. Dokazilo o sodelovanju s kulturno ali umetniško ustanovo oziroma s strokovnimi sodelavci naj znova postane točkovano merilo. Vloge brez vnaprej potrjenega sodelovanja naj se vsebinsko obravnavajo. Pri presoji naj se upošteva tudi načrt vzpostavljanja novih strokovnih stikov med rezidenco.

[1] https://www.gov.si/novice/2026-11-06-novi-javni-razpis-za-umetniske-rezidence-v-berlinu-londonu-new-yorku-in-na-dunaju-v-2027/

[2] https://consulta.si/razpisi/3868?year=2022

3. Vpis v razvid samostojnih delavcev v kulturi naj znova prinese pet dodatnih točk.
4. Med razpisna področja naj se znova vključi kritika umetnosti ter refleksija kulture in družbe. Ministrstvo naj obenem pojasni, kako lahko delavke in delavci v podpornih poklicih prijavijo lastne projekte ter v katera razpisna področja se lahko umestijo projekti s področja slovenskega jezika in transdisciplinarnih umetnosti.
5. Ob objavi sprememb naj ministrstvo podaljša prijavni rok, da bodo prijavitelji imeli dovolj časa za pripravo ali dopolnitev vlog.

Za vsa vprašanja in pojasnila vam ostajamo na voljo.

Lep pozdrav,

Društvo Asociacija